

BBC WORLD SERVICE
GLOBESCAN INCORPORATED
PIPA - THE PROGRAM ON INTERNATIONAL POLICY ATTITUDES
CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629-35-69; 628-37-04
693-46-92, 625-76-23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00-503 W A R S Z A W A

TELEFAX 629-40-89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/17/2005

OCENY SYTUACJI GOSPODARCZEJ KRAJU I ŚWIATA
ORAZ MATERIALNYCH WARUNKÓW BYTU W 22 KRAJACH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

OCENY SYTUACJI GOSPODARCZEJ KRAJU I ŚWIATA ORAZ MATERIALNYCH WARUNKÓW BYTU W 22 KRAJACH

- Według badania przeprowadzonego w 22 krajach, większość respondentów pesymistycznie ocenia światową gospodarkę.
- Wiele osób zauważa poprawę sytuacji materialnej swojej rodziny, ale nie dostrzega poprawy gospodarki swojego kraju.
- Rozwijające się państwa Azji generalnie wykazują największy optymizm w sprawach gospodarczych.
- Mieszkańcy Europy Zachodniej i rozwiniętych krajów Azji są pesymistami.
- W poszczególnych krajach bogaci wierzą, że będą jeszcze bogatsi, biedni wątpią, a młodzi mają największe nadzieje.
- Pod względem ocen sytuacji gospodarczej zarówno w kraju, jak i na świecie, a także materialnych warunków bytu Polska zajmuje miejsce na początku drugiej dziesiątki krajów.

Badanie przeprowadzono w okresie od 15 listopada 2004 roku do 5 stycznia 2005 roku na próbie składającej się z 21 953 osób w 21 krajach oraz dodatkowo na próbie 1000 Amerykanów. W ośmiu krajach respondenci pochodzili wyłącznie z dużych miast. Margines błędu w poszczególnych krajach wynosił od +/- 2,5% do +/- 4%. Więcej szczegółów znajduje się w dziale „Metodologia” na stronie internetowej <http://www.pipa.org>. Nazwy ośrodków, które przeprowadzały sondaż - s. 11.

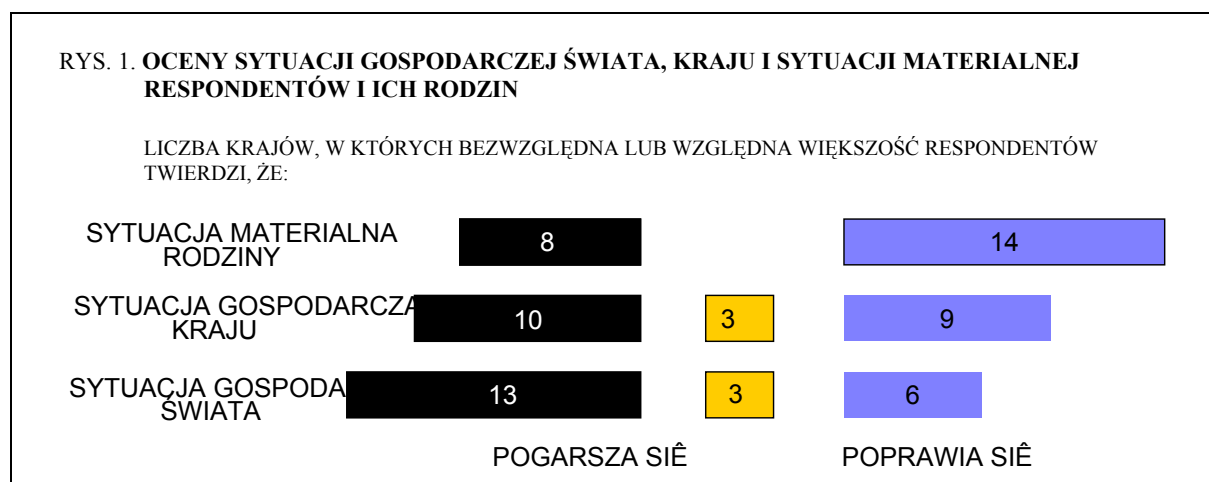
W Polsce badanie było zrealizowane przez CBOS w dniach 25-29 listopada 2004 roku na reprezentatywnej próbie 943 osób. Za merytoryczną stronę badania odpowiedzialne są GlobeScan (Toronto - Londyn - Waszyngton) i PIPA (Waszyngton).

GlobeScan Incorporated to światowa firma badania opinii publicznej i rynku, mająca oddziały w Toronto, Londynie i Waszyngtonie.

Międzynarodowy Program Badania Postaw Politycznych (PIPA) to wspólny program Centrum Postaw Politycznych i Centrum Badań Międzynarodowych i Badań nad Bezpieczeństwem Uniwersytetu w Maryland.

Według nowego sondażu BBC World Service, przeprowadzonego w dwudziestu dwóch krajach świata, bezwzględna lub względna większość ankietowanych w 13 krajach uważa, że stan gospodarki światowej się pogarsza. Mieszkańcy tylko 6 krajów uważają, że stan gospodarki świata jest coraz lepszy.

Na pytanie o stan gospodarki swojego kraju obywatele zaledwie 9 państw odpowiedzieli, że jest on coraz lepszy, natomiast ankietowani w 10 krajach oceniają, że się pogarsza. Tylko w 14 krajach bezwzględna większość respondentów wyraża pozytywne opinie na temat sytuacji materialnej swoich rodzin.

W badaniu, które w większości krajów zostało przeprowadzone przed katastrofalnym tsunami w Azji, średnio 44% ankietowanych uważa, że stan gospodarki światowej pogarsza się, a tylko 34% sądzi, że się poprawia. Opinie o gospodarkach poszczególnych krajów są podobne: 48% ankietowanych sądzi, że stan gospodarki ich kraju ulega pogorszeniu, a 41% - że się poprawia. Z drugiej strony, 47% respondentów uważa, że sytuacja materialna ich rodziny poprawia się (36% jest przeciwnego zdania).

Sondaż, w którym wzięły udział 22 953 osoby, został przeprowadzony przez międzynarodową firmę badawczą GlobeScan w ramach Międzynarodowego Programu Badania Postaw Politycznych (PIPA) Uniwersytetu w Maryland.

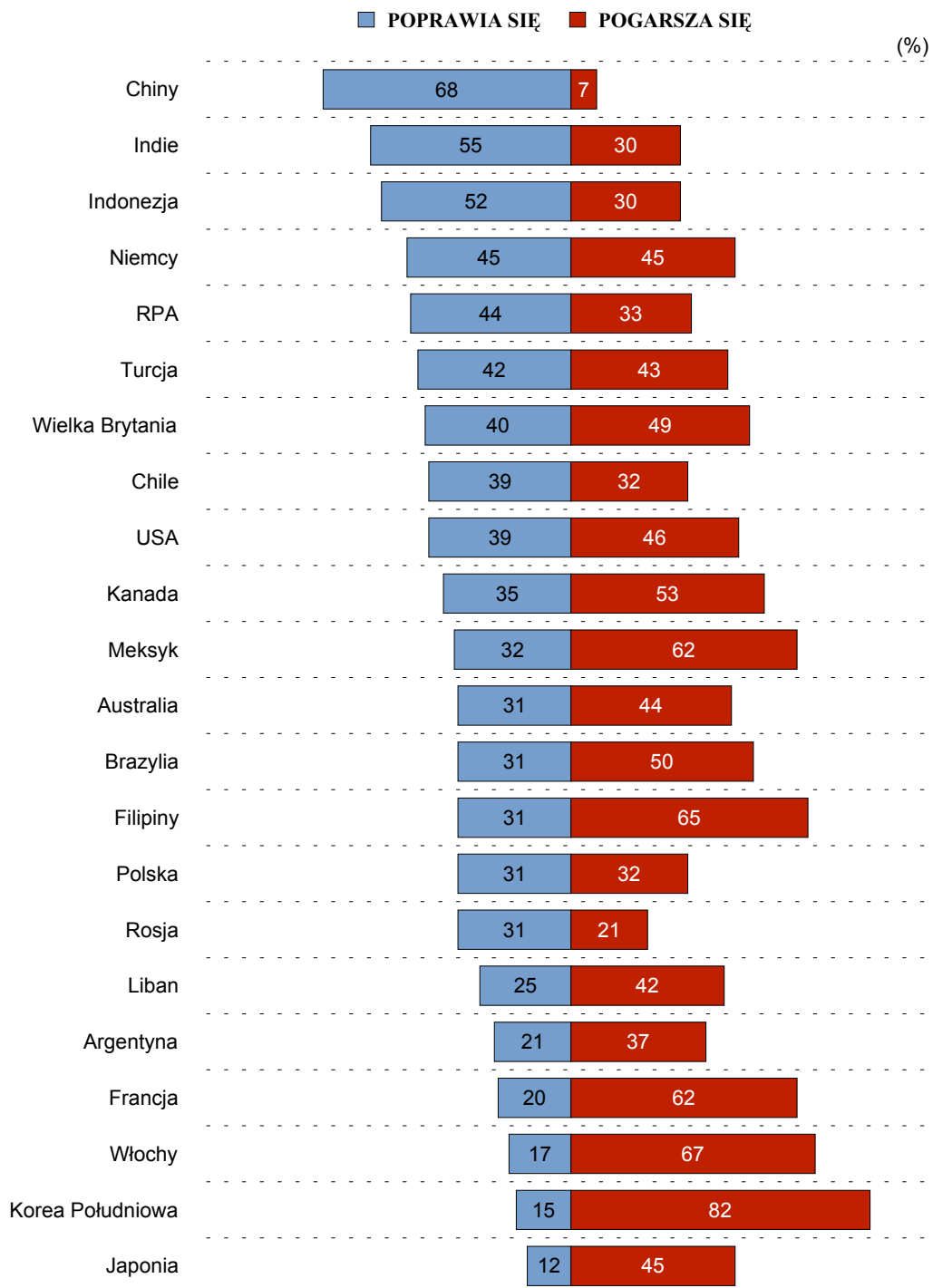
Steven Kull, dyrektor PIPA, komentuje: „Chociaż gospodarka światowa wyraźnie podniosła się po trudnym okresie, jaki przeżywała parę lat temu, wydaje się, że ludzie jeszcze nie całkiem zdali sobie z tego sprawę, chociaż osobiście odczuwają skutki ożywienia. Na całym świecie można zauważyć paradoksalną skłonność ludzi do twierdzenia, że «u mnie w porządku, ale na świecie kiepsko». Politycy powinni zwrócić uwagę na tę skłonność do niedoceniaiania światowej gospodarki, ponieważ może ona prowadzić do tego, że obywatele nie będą widzieć korzyści płynących z kontrowersyjnych propozycji politycznych, takich jak wzrost wymiany handlowej lub programy pomocowe na rzecz rozwoju gospodarczego ubogich krajów”.

Doug Miller, prezes GlobeScan, komentuje: „Badanie pokazuje, że jeszcze przed katastrofalnym tsunami w Azji niewiele osób wierzyło w światową gospodarkę czy nawet w gospodarkę własnego kraju. Nawet osoby dobrze oceniające własną sytuację materialną postrzegają świat jako miejsce konfliktów i obawiają się o wpływ tych konfliktów na gospodarkę światową”.

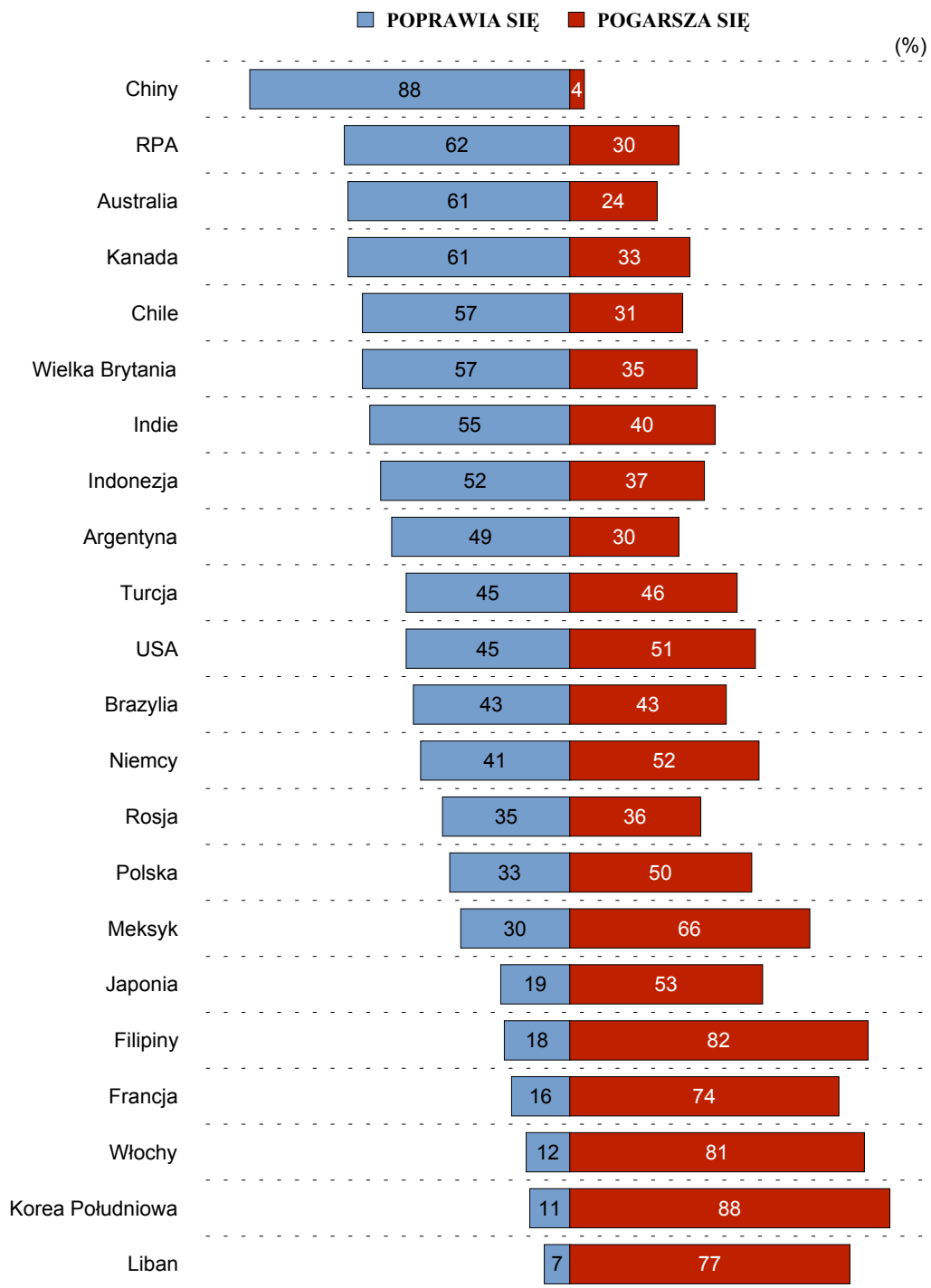
Jeżeli chodzi o odpowiedzi na pytanie, czy sytuacja gospodarcza świata poprawia się czy też pogarsza, największymi pesymistami są mieszkańcy Korei Południowej, z których 82% jest zdania, że się pogarsza. Dość duży pesymizm wykazują również Włosi (67%), a następnie Filipińczycy (65%), Meksykanie (62%) i Kanadyjczycy (53%). Największymi optymistami okazali się mieszkańcy Chin (68% dostrzega poprawę), a następnie Indii (55%) i Indonezji (52%).

Mieszkańcy niewielkiej grupy państw rozwijających się cechują się dość dużym pesymizmem w ocenie gospodarki kraju; chodzi o Liban (77%), Filipiny (82%) i Meksyk (66%). Podobna sytuacja występuje w kilku krajach rozwiniętych gospodarczo, z których większość wykazuje wzrost gospodarczy niższy od oczekiwanego. Są to takie kraje, jak Korea Południowa (88%), Włochy (81%), Francja (74%), Japonia (53%) i Niemcy (52%). W Stanach Zjednoczonych negatywne oceny sytuacji gospodarczej nieco przeważają nad pozytywnymi (odpowiednio: 51% i 45%). Pozytywne oceny wyników gospodarczych kraju są częstsze wśród respondentów z państw rozwijających się, jak: Chiny (88%), RPA (62%), Chile (57%) i Indie (55%), ale można je spotkać również w niektórych krajach rozwiniętych gospodarczo (Australia - 61%, Kanada - 61%, Wielka Brytania - 57%).

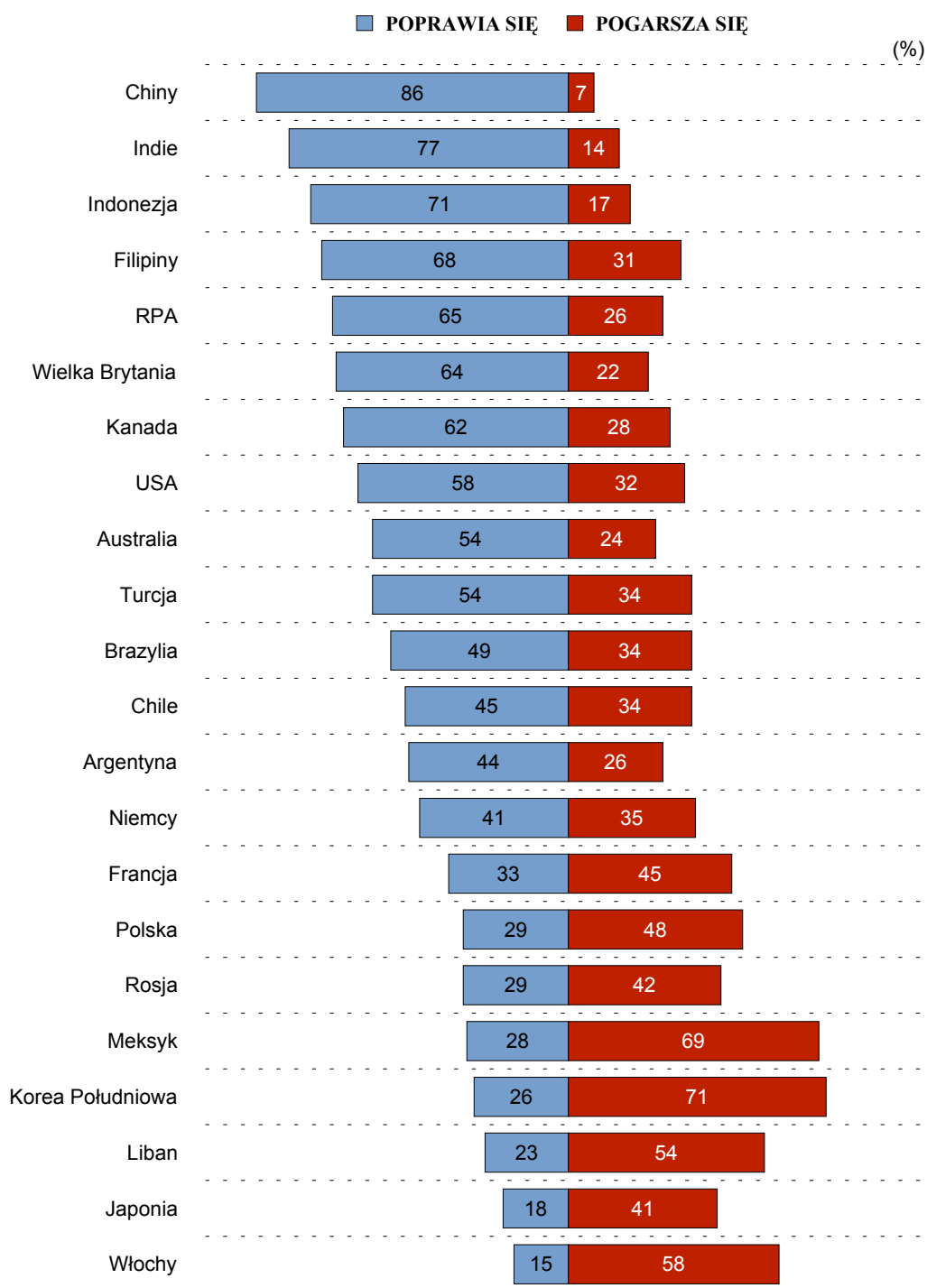
RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, SYTUACJA GOSPODARCZA ŚWIATA:

RYS. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, SYTUACJA GOSPODARCZA PANA(I) KRAJU:

RYS. 4. CZY, PANA(I) ZDANIEM, SYTUACJA MATERIALNA PANA(I) I PANA(I) RODZINY:

Kraje, których mieszkańcy wykazują najwięcej optymizmu w ocenie sytuacji materialnej swoich rodzin, to Chiny (86%), Indie (77%) i Indonezja (71% - trzeba dodać, że badanie realizowano przed tsunami). Następne w kolejności są Filipiny (68%), RPA (65%) i Wielka Brytania (64%). Na drugim krańcu skali znajduje się Korea Południowa, której mieszkańcy są największymi pesymistami (71% uważa, że sytuacja materialna ich rodziny pogarsza się), a dalej Meksyk (69%), Włochy (58%), Liban (54%) i Polska (48%).

Na całym świecie osoby o niskim poziomie wykształcenia (na tle swojego kraju) znacznie rzadziej niż osoby z wykształceniem średnim lub wyższym twierdziły, że sytuacja materialna ich rodziny poprawia się (36% osób o niskim poziomie wykształcenia, 50% z wykształceniem średnim i 51% z wyższym). Jak można było się spodziewać, ważnym czynnikiem różnicującym jest wysokość dochodów: poprawę zauważyło 64% badanych o bardzo wysokich dochodach wobec 37% osób mających bardzo niskie dochody. Mężczyźni są nieco większymi optymistami niż kobiety (odpowiednio: 49% i 46%), natomiast młodzi ludzie znacznie częściej niż starsi wykazują optymizm (61% w grupie wiekowej 18-24 lata i tylko 28% wśród osób powyżej 65 roku życia). Tendencje te znajdują również odzwierciedlenie, chociaż nie tak wyraźne, w postrzeganiu trendów krajowych i światowych, co zostało bardziej szczegółowo omówione w części poświęconej różnicom demograficznym.

ANALIZA REGIONALNA

Azja

Największymi optymistami są obywatele rozwijających się krajów Azji (należy jednak pamiętać, że badanie przeprowadzone zostało przed tsunami). Optymistyczne opinie na temat sytuacji materialnej rodzin respondentów przeważają w Chinach (86%), Indiach (77%), Indonezji (71%) i na Filipinach (68%). Mieszkańcy Chin, Indii i Indonezji także są optymistami, jeżeli chodzi o przewidywany wzrost gospodarczy w ich krajach i na świecie. Odpowiednio 88%, 55% i 52% respondentów z tych państw optymistycznie postrzega perspektywy rozwoju gospodarek tych krajów, a podobnie liczne grupy spodziewają się poprawy sytuacji gospodarczej na świecie (68% - Chiny, 55% - Indie, 52% - Indonezja). Wyjątkiem są Filipiny, gdzie tylko 18% respondentów uważa, że sytuacja gospodarcza ich kraju poprawia się, a 31% sądzi tak o gospodarce światowej.

Mieszkańcy rozwiniętych krajów Azji uczestniczących w badaniu - Japonii i Korei Południowej - znacznie rzadziej niż mieszkańcy rozwijających się państw tego regionu są

optymistami w zakresie wszystkich omawianych kwestii. Co więcej, poziom ich optymizmu należy do najniższych wśród wszystkich badanych społeczeństw. W Japonii niewielkie odsetki ankietowanych zauważają poprawę sytuacji materialnej swojej rodziny (18%), sytuacji gospodarczej kraju (19%) i świata (12%). Podobnie jest w Korei Południowej, gdzie tylko 26% respondentów jest zdania, że poprawia się sytuacja materialna ich rodziny, 11% - sytuacja gospodarcza kraju i 15% - stan gospodarki świata.

Europa

Mieszkańcy krajów Europy Zachodniej są raczej pesymistami. Dotyczy to zwłaszcza Francji i Włoch, które zostają w tyle za innymi rozwiniętymi państwami. Stosunkowo niewielka część Francuzów wyraża optymistyczne opinie o sytuacji materialnej swoich rodzin (33%), sytuacji gospodarczej swojego kraju (16%) i gospodarce świata (20%). Jeszcze niższym poziomem optymizmu charakteryzują się Włosi: rodzina (15%), kraj (12%) i świat (17%). W Niemczech, pomimo stagnacji gospodarczej w latach 1996-2004, nieco więcej osób wyraża optymizm co do sytuacji materialnej swoich rodzin (41% - poprawia się, 35% - pogarsza się), natomiast w kwestii stanu gospodarki kraju pesymizm nieco przeważa nad optymizmem (52% wobec 41%), a poglądy na temat stanu gospodarki światowej się równoważą (45% - poprawia się i 45% - pogarsza).

Do największych optymistów należą mieszkańcy Wielkiej Brytanii, która od 1996 roku notowała najszybszy wzrost gospodarczy wśród badanych krajów Europy Zachodniej - 64% Brytyjczyków uważa, że sytuacja materialna ich rodzin poprawia się, 57% sądzi tak o sytuacji gospodarczej kraju, ale tylko 40% uważa, że poprawia się stan gospodarki świata (49% ma przeciwne zdanie).

Polacy i Rosjanie negatywnie oceniają sytuację materialną swoich rodzin (po 29% uważa, że się ona poprawia, a odpowiednio 48% i 42% - że się pogarsza). Jeżeli chodzi o gospodarkę kraju, to ocen negatywnych jest więcej niż pozytywnych (Polska: 50% - pogarsza się; 33% - poprawia) lub tyle samo (Rosja: 35% - poprawia się, 36% - pogarsza). Opinie obywateli tych krajów na temat stanu gospodarki światowej są podzielone: w Polsce 31% respondentów uważa, że jest on coraz lepszy, a 32% - że coraz gorszy, w Rosji odpowiednio: 31% i 21%. W obu tych krajach duża grupa respondentów nie ma zdania w tej sprawie. Duże zmiany gospodarcze, jakie niedawno miały miejsce w tych krajach, prawdopodobnie przyczyniły się do tego, że ich mieszkańcy są ostrożni w swoich oczekiwaniach związanych z gospodarką.

Ameryka Północna

Amerykanie w większości (58%) optymistycznie oceniają sytuację materialną swoich rodzin, natomiast jeżeli chodzi o perspektywy gospodarcze kraju, to przeważają oceny negatywne (45% - poprawia się, 51% - pogarsza). To samo można powiedzieć o ocenach gospodarki światowej (39% - poprawia się, 46% - pogarsza).

Kanadyjczycy, północni sąsiedzi Amerykanów, są większymi optymistami. Pozytywnie oceniają perspektywy swoich rodzin (62%) i gospodarki swojego kraju (61%). Z drugiej strony, pesymistycznie postrzegają trendy w gospodarce światowej (35% uważa, że się ona poprawia, 53% - że pogarsza).

Zupełnie inne są poglądy Meksykanów - jednego z najbardziej pesymistycznych spośród badanych społeczeństw: 69% wyraża negatywne opinie o sytuacji materialnej swojej rodziny, 66% - o gospodarce kraju, a 62% - o gospodarce świata. Choć w 2004 roku Meksyk miał niezły wzrost gospodarczy (4%), powoli wychodzi z trwającej wiele lat stagnacji.

Ameryka Południowa

Opinie mieszkańców Ameryki Południowej na temat ich oczekiwań co do rozwoju gospodarki są dość zrównoważone. Największymi optymistami są mieszkańcy Chile, z których 45% oczekuje poprawy sytuacji materialnej swojej rodziny, 57% - stanu gospodarki swojego kraju, a 39% - gospodarki świata (32% wyraża pesymizm). Brazylijczycy bardziej optymistycznie oceniają sytuację swoich rodzin (49%), natomiast ich opinie o sytuacji gospodarczej kraju są podzielone (43% i 43%), a w ocenach stanu gospodarki światowej przeważa pesymizm (50% wobec 31% optymistów). Argentyńczycy wyrażają ostrożny optymizm w ocenie sytuacji materialnej swoich rodzin (44% do 26%) i stanu gospodarki swojego kraju (49% do 30%), ale tylko 21% z nich ocenia stan gospodarki światowej pozytywnie, natomiast 37% - negatywnie.

Pozostałe kraje

Mieszkańcy RPA i Australii należą do największych optymistów wśród badanych społeczeństw. Mieszkańców RPA cechuje wyraźny optymizm w ocenie sytuacji materialnej ich rodzin (65%) i sytuacji gospodarczej kraju (62%), natomiast stan gospodarki światowej

oceniają ostrożniej, chociaż przeważa optymizm (44% wobec 33%). Sytuację materialną swoich rodzin Australijczycy oceniają prawie równie dobrze jak mieszkańcy RPA (54%), a sytuację gospodarczą kraju nie mniej optymistycznie niż oni (61%), natomiast ich opinie o stanie gospodarki świata są nieco bardziej pesymistyczne (31% - poprawia się, 45% - pogarsza).

Dwa kraje muzułmańskie, Turcja i Liban, znacznie różnią się między sobą. Turcy optymistycznie oceniają sytuację swoich rodzin (54%), natomiast ich opinie o gospodarce kraju i świata są podzielone. Libańczycy natomiast są raczej pesymistami: większość (54%) negatywnie ocenia sytuację swoich rodzin, zdecydowana większość (77%) wyraża pesymistyczne opinie o stanie gospodarki kraju, a jeżeli chodzi o ocenę stanu gospodarki światowej, to opinie negatywne przeważają nad pozytywnymi (odpowiednio: 42% i 25%). Negatywne oceny gospodarek tych państw dziwią, ponieważ w 2004 roku oba kraje miały dobre wskaźniki wzrostu (Turcja 7%, Liban 5%).

ZRÓŻNICOWANIA DEMOGRAFICZNE

Ogólnie we wszystkich krajach badani o stosunkowo wysokich dochodach optymistycznie oceniali sytuację finansową swoich rodzin, natomiast osoby o stosunkowo niskich dochodach cechowały się większym pesymizmem. Średnio 64% respondentów o najwyższych dochodach to optymiści, natomiast wśród osób o najniższych dochodach było 37% optymistów i 47% pesymistów.

W niektórych krajach różnice wynikające z poziomu dochodów były ogromne. W Indiach wśród osób o najwyższych dochodach optymistów było 91%, natomiast wśród osób o najniższych dochodach - tylko 15%. W Libanie różnica w poziomie optymizmu pomiędzy osobami o najwyższych i najniższych dochodach wyniosła 47 punktów, w Rosji i Turcji - 42 punkty, w USA - 43 punkty, a w Kanadzie - 45 punktów.

Podobną, choć mniej wyraźną, tendencję można zaobserwować wśród odpowiedzi na pytanie o stan gospodarki kraju: 55% respondentów o najwyższych dochodach wyraża optymizm, natomiast wśród respondentów o najniższych dochodach optymistów jest tylko 40% (47% pesymistów). Tendencja ta jest mniej wyraźna, jeżeli chodzi o oceny stanu gospodarki światowej: wśród osób o najwyższych dochodach było 44% optymistów i 40% pesymistów, natomiast wśród osób o najniższych dochodach - 33% optymistów i 43% pesymistów.

Wykształcenie ma podobny wpływ jak poziom dochodów. Wśród osób o niskim poziomie wykształcenia średnio tylko 36% uważa, że sytuacja materialna ich rodzin poprawia się (42% uważa, że się pogarsza), natomiast wśród osób o średnim i wysokim poziomie wykształcenia optymistów jest znacznie więcej (odpowiednio: 50% i 51%). Wpływ wykształcenia na poziom optymizmu dał się zauważyć w większości krajów. Wyjątek stanowią Indie i RPA, gdzie nie było większych różnic związanych z poziomem wykształcenia, oraz Meksyk, gdzie osoby wykształcone oceniały sytuację materialną swoich rodzin mniej optymistycznie niż osoby słabiej wykształcone. Jeżeli chodzi o opinie na temat stanu gospodarki światowej, tyle samo pesymistów było wśród osób wykształconych (46%) co wśród słabo wykształconych (44%).

Ludzie młodzi znacznie częściej niż starsi skłonni są dostrzegać poprawę sytuacji gospodarczej, zwłaszcza jeśli chodzi o własną sytuację materialną. Na całym świecie aż 59% osób w wieku od 18 do 29 lat uważa, że sytuacja materialna ich rodzin poprawia się, natomiast w grupie wiekowej 30-44 lata uważa tak już tylko 49%, w grupie wiekowej 45-49 lat - 41%, a wśród osób powyżej 60 roku życia - tylko 31%. Jeżeli chodzi o stan gospodarki kraju, to w najmłodszej grupie wiekowej jest 45% optymistów, natomiast w najstarszej - tylko 37%. Wśród osób mających od 18 do 29 lat 41% optymistycznie ocenia gospodarkę światową, natomiast w grupie wiekowej powyżej 60 lat optymistów jest tylko 28%.

Ogólnie rzecz biorąc, kobiety nieco bardziej pesymistycznie niż mężczyźni oceniają sytuację ekonomiczną. Różnice wskazań są minimalne, jeżeli chodzi o ocenę sytuacji materialnej rodzin respondentów (49% optymistów wśród mężczyzn i 46% wśród kobiet). Oceniając sytuację gospodarczą swojego kraju 51% kobiet uważa, że się ona pogarsza (38% twierdzi, że się poprawia). Wśród mężczyzn jest 46% pesymistów i 44% optymistów. Podobnie oceniana jest gospodarka światowa: 47% kobiet i 42% mężczyzn uważa, że jej stan się pogarsza, a 31% kobiet i 38% mężczyzn - że się poprawia.

Tabela 1

Kraj	Wielkość próby	Terminy realizacji sondażu	Instytut badawczy
Argentyna	1005	10 - 13 XII 2004	TNS GALLUP ARGENTINA
Australia	1018	1 - 29 XII 2004	The Minter Group
Brazylia	800	16 XI - 30 XII 2004	Market Analysis Brazil
Kanada	1000	23 XI - 6 XII 2004	GlobeScan / ComQUEST Research
Chile	1200	10 - 29 XII 2004	Mori
Chiny	1800	4 - 20 XII 2004	Survey & Statistics Institute, Communication University of China
Francja	1001	8 - 15 XII 2004	Effience 3
Niemcy	1004	29 XI - 31 XII 2004	Ri*QUESTA GMBH
Wielka Brytania	1000	15 - 28 XI 2004	GLOBESCAN / ICM DIRECT
Indie	1005	4 - 15 XII 2004	ACNielsen ORG MARG
Indonezja	1000	30 XI - 19 XII 2004	Deka Marketing Research
Włochy	1035	3 - 17 XII 2004	Eurisko-Nop World
Japonia	1403	9 - 12 XII 2004	The Central Research Services, Inc.
Liban	1000	15 XII 2004 - 3 I 2005	C.M.O. in association with MEMRB/Synovate
Meksyk	1000	16 XI - 15 XII 2004	Mund Américas
Filipiny	500	11 - 22 XII 2004	M&S-Sigma Dos Philippines, Inc.
Polska	943	25 - 29 XI 2004	CBOS
Rosja	1028	2 - 28 XII 2004	CESSI Institute for Comparative Social Research
RPA	1011	3 I - 5 I 2005	Markinor (Pty) Ltd.
Korea Południowa	1000	26 XI - 16 XII 2004	East Asia Institute
Turcja	1200	9 - 20 XII 2004	Yontem Research & Consultancy
USA	1000	17 XI - 12 XII 2004	GlobeScan / ComQUEST Research